

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HÓA – NGHỆ THUẬT

NGHỆ THUẬT SÂN KHẤU CHÈO TRUYỀN THỐNG TẠI
NHÀ HÁT CHÈO HẢI DƯƠNG

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
CHUYÊN NGÀNH QUẢN LÝ VĂN HÓA – NGHỆ THUẬT

Giảng viên hướng dẫn: PGS.TS Nguyễn Văn Cần

Sinh viên thực hiện : Trần Thị Lệ

Lớp : Âm nhạc 2

Hà Nội – 2013

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU.....	1
1. Lý do chọn đề tài.....	3
2. Mục đích của đề tài	4
3. Nhiệm vụ.....	4
4. Phạm vi nghiên cứu.....	5
5. Phương pháp nghiên cứu	5
6. Cấu trúc của đề tài.....	6
Chương 1: TỔNG QUAN VỀ NGHỆ THUẬT SÂN KHẤU CHÈO TRUYỀN THỐNG VÀ NHÀ HÁT CHÈO HẢI DƯƠNG	
1.1. Tổng quan về nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống	
1.1.1. Một số khái niệm cơ bản	
1.1.2. Lịch sử hình thành và đặc điểm nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống	
1.2. Tổng quan về Nhà hát Chèo Hải Dương	
1.2.1. Lịch sử hình thành Nhà hát Chèo Hải Dương	
1.2.2. Cơ cấu tổ chức, chức năng và nhiệm vụ của nhà hát Chèo Hải Dương	
Tiểu kết chương 1	
Chương 2: ĐẶC ĐIỂM NGHỆ THUẬT SÂN KHẤU CHÈO TRUYỀN THỐNG TẠI NHÀ HÁT CHÈO HẢI DƯƠNG	
2.1. Đặc điểm các thành tố của nghệ thuật Chèo truyền thống tại nhà hát Chèo Hải Dương	
2.1.1. Đặc điểm về đề tài và nội dung vở diễn	
2.1.2. Đặc điểm về nghệ thuật ngôn từ	
2.1.3. Đặc điểm về âm nhạc và múa	

2.1.4. Đặc điểm về trang phục và hóa trang

2.2. Phản ánh đặc điểm sân khấu Chèo truyền thống tại nhà hát Chèo Hải Dương thông qua một số nhân vật (vai diễn) Chèo tiêu biểu

2.2.1. Vai diễn Thị Mầu

2.2.2. Vai diễn Sứ Vân

2.2.3. Vai diễn Hè

Tiểu kết chương 2

CHƯƠNG 3: BẢO TỒN VÀ PHÁT TRIỂN NGHỆ THUẬT SÂN KHẤU CHÈO TRUYỀN THỐNG TẠI NHÀ HÁT CHÈO HẢI DƯƠNG

3.1. Một số nhận xét, đánh giá

3.2. Giải pháp bảo tồn và phát triển nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống tại Nhà hát Chèo Hải Dương

3.2.1. Bảo lưu và phát triển nghệ thuật sân khấu Chèo chuyên nghiệp

3.2.2. Bảo lưu và phát triển nghệ thuật Chèo cơ sở

3.2.3. Bảo lưu và phát triển nghệ thuật Chèo trong đào tạo diễn viên

Tiểu kết chương 3

KẾT LUẬN

TÀI LIỆU THAM KHẢO.....7

PHỤ LỤC

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Trong nền văn hóa dân tộc Việt Nam, sân khấu là một loại hình nghệ thuật vô cùng đặc sắc. Sân khấu được biết đến là một loại hình nghệ thuật thứ sáu của nhân loại, được hình thành và phát triển từ bao đời nay. Trải qua bao thăng trầm của lịch sử, nền nghệ thuật sân khấu Việt Nam ngày nay đã đạt được nhiều thành tựu to lớn và trở thành món ăn tinh thần không thể thiếu của người dân Việt.

Khi nói tới loại hình nghệ thuật sân khấu Việt Nam thì không thể không nhắc đến nghệ thuật sân khấu Chèo.

*“Bữa ấy mưa xuân phơi phới bay
 Hoa xoan lớp lớp rụng rơi đầy
 Hội chèo làng Đặng đi qua ngõ
 Mẹ bảo thôn Đoài hát tối nay...”*

(Mưa xuân – Nguyễn Bính)

Từ bao đời nay Chèo đã trở thành một loại hình sinh hoạt văn hóa nghệ thuật quen thuộc của người dân Việt Nam. Nghệ thuật Chèo đã hiện hữu trong đời sống tinh thần của dân tộc Việt không phải một, hai thế hệ mà là lớp lớp thế hệ; không phải một, hai thế kỉ mà nhiều thế kỉ; không phải một, hai nơi mà khắp cả vùng đồng bằng châu thổ sông Hồng. Nó là kết tinh những vẻ đẹp tâm hồn của người lao động, là thành quả của trí tuệ dân gian, là công trình sáng tạo nghệ thuật...

Nghệ thuật sân khấu Chèo Việt Nam ra đời trong những chiếc nôi đầu tiên của vùng đồng bằng Bắc Bộ như: chiếu Chèo Nam (Nam Định – Thái Bình), chiếu Chèo Đoài (Hà Tây), chiếu Chèo Bắc (Bắc Ninh – Bắc Giang), chiếu Chèo Đông (Hải Dương – Hưng Yên). Từ cái nôi ấy sau bao

thăng trầm của lịch sử nghệ thuật Chèo ngày càng phát triển và khẳng định tầm quan trọng trong nền văn hóa dân gian của dân tộc. Ngày nay loại hình nghệ thuật sân khấu này đã và đang phát triển rộng rãi không chỉ quen thuộc với người dân trong nước mà còn để lại nhiều ấn tượng và dư âm sâu sắc tại nước ngoài. Hải Dương cũng là một trong những nơi có nghệ thuật hát Chèo từ lâu đời. Hiện nay nghệ thuật sân khấu Chèo ở Hải Dương thực sự hấp dẫn và để lại nhiều ấn tượng cho người xem, nhưng việc khai thác nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống tại nhà hát Chèo Hải Dương vẫn chưa được triển khai triệt để. Chính vì vậy, để góp phần công sức nhỏ bé của mình vào việc phát triển nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống tại Hải Dương người viết đã lựa chọn đề tài: **“Nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống tại nhà hát Chèo Hải Dương”** làm khóa luận tốt nghiệp của mình.

Việc khai thác nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống tại nhà hát Chèo Hải Dương chính là góp phần bảo tồn, gìn giữ và phát triển loại hình nghệ thuật độc đáo của dân tộc Việt Nam cũng như của người dân Hải Dương. Đồng thời cũng là cách giới thiệu với bạn bè năm châu về kiệt tác phi vật thể này đóng góp vào nền văn hóa chung của nhân loại.

2. Mục đích của đề tài

Nêu lên đặc điểm độc đáo của nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống tại nhà hát Chèo Hải Dương và sự đóng góp của nhà hát Chèo Hải Dương với loại hình nghệ thuật này.

3. Nhiệm vụ

- Khái quát hóa về lý luận nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống và nhà hát Chèo Hải Dương.
- Chỉ rõ đặc điểm riêng biệt của nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống tại nhà hát Chèo Hải Dương.

-Nêu lên những nhận xét, đánh giá và đề xuất bảo tồn và phát triển nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống tại nhà hát Chèo Hải Dương.

4. Phạm vi nghiên cứu

Tìm hiểu nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống và thực trạng nghệ thuật sân khấu Chèo tại Nhà hát Chèo Hải Dương hiện nay.

5. Phương pháp nghiên cứu

Trong đề tài người viết đã sử dụng các phương pháp sau: thu thập và xử lý tài liệu; điều tra thực địa; thống kê, phân tích, so sánh, tổng hợp

5.1. Phương pháp thu thập và xử lý tài liệu

Là phương pháp chính được sử dụng trong đề tài. Trên cơ sở thu thập thông tin tư liệu từ nhiều lĩnh vực, nhiều nguồn khác nhau có liên quan đến đề tài nghiên cứu. Người viết sẽ xử lý, chọn lọc để đưa ra những kết luận cần thiết, mang tính khái quát về vấn đề nghiên cứu.

5.2. Phương pháp điều tra thực địa

Quá trình thực địa giúp sưu tầm, thu thập tài liệu nhằm nhận được những thông tin xác thực, cần thiết để thành lập ngân hàng số liệu cho việc hoàn thiện đề tài.

5.3. Phương pháp thống kê, phân tích, so sánh tổng hợp

Phương pháp này giúp định hướng, thống kê, phân tích để có cách nhìn tương quan, phát hiện ra các yếu tố và sự ảnh hưởng của các yếu tố tới thực trạng nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống mà đề tài nghiên cứu. Việc phân tích, so sánh tổng hợp các thông tin và số liệu mang lại cho đề tài cơ sở trong việc thực hiện các mục tiêu dự báo, các chương trình phát triển, các chiến lược và giải pháp nhằm bảo tồn, gìn giữ và phát triển nghệ thuật sân khấu Chèo trong phạm vi nghiên cứu.

6. Cấu trúc của đề tài

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo và phần phụ lục, khóa luận gồm 3 chương:

Chương 1: Tổng quan về nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống và Nhà hát Chèo Hải Dương

Chương 2: Đặc điểm nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống tại Nhà hát Chèo Hải Dương

Chương 3: Bảo tồn và phát triển nghệ thuật sân khấu Chèo truyền thống tại Nhà hát Chèo Hải Dương

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Bảng, *Chèo – sân khấu tự sự*, Nghiên cứu nghệ thuật, 1979/1.
2. Trần Bảng, *Nói chuyện về Chèo*, Nxb Sân khấu, Hà Nội, 1999.
3. Xuân Bình, *Xung quanh vấn đề âm nhạc trong Chèo*, Văn nghệ 1969/323.
4. Hà Văn Cầu, *Sự phát triển của nghệ thuật Chèo từ thế kỉ XV đến thế kỉ XIX*, Nghiên cứu nghệ thuật, 1985/8.
5. Hà Văn Cầu, *Vì những năm sắp đến (hay là 30 năm hoạt động của sân khấu Chèo)*, Nghiên cứu nghệ thuật, 1984/6.
6. *Hợp tuyển tài liệu nghiên cứu lí luận phê bình âm nhạc Việt Nam TK XX*, NXB Văn hóa dân tộc.
7. Vũ Khắc Khoan, *Tìm hiểu sân khấu Chèo*, Nxb Lửa thiêng, Sài Gòn, 1974.
8. Hoàng Kiều, *Bàn về vấn đề sử dụng và phát triển nhạc Chèo*, Văn nghệ 1964/59.
9. Đặng Văn Lung – Nguyễn Hữu Thu, *Thêm một giả thiết về nguồn gốc và quá trình phát triển của sân khấu Chèo*, Nghiên cứu nghệ thuật, 1977/1.
10. Tú Mỡ, *Bước đầu viết Chèo*, Nxb Phổ thông, Hà Nội, 1960.
11. “*Nhà hát Chèo Hải Dương*”, wikipedia.org.
12. Trần Đình Ngôn, *Kịch bản Chèo từ dân gian đến bác học*, Nxb Sân khấu, Hà Nội, 1966.
13. Trần Việt Ngữ, *Vấn đề nhạc Chèo, những vấn đề âm nhạc và múa*, tập 4, 1969.
14. Trần Việt Ngữ, *Về những đặc điểm của nghệ thuật Chèo cổ*, Nghiên cứu nghệ thuật, 1984/5.

15. Trần Việt Ngữ, *Máy vấn đề nghệ thuật Chèo hiện nay*, Nghiên cứu nghệ thuật, 1986/1.
16. Trần Việt Ngữ, *Về nghệ thuật Chèo*, viện Âm nhạc Việt Nam.
17. Trần Minh Phượng, *Điện mạo sân khấu Chèo 15 năm (1975 – 1990)*, Nghiên cứu nghệ thuật, 1993/2.
18. Văn Thịnh, *Đặc điểm của ca nhạc trong sân khấu Chèo truyền thống*, Nghiên cứu nghệ thuật, 1989/3.
19. Lê Ngọc Trà, *Mỹ học đại cương*, Nxb Giáo dục, 1997.